

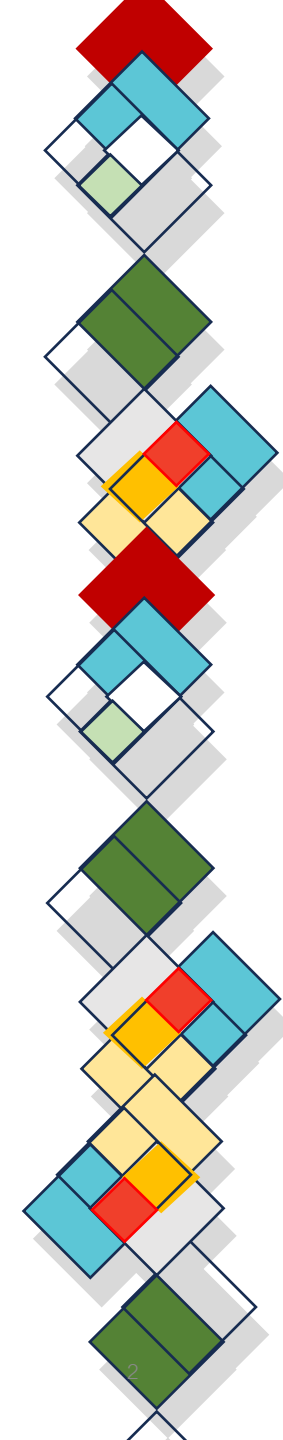

แนวคิดและค่านิยมทาง เศรษฐกิจ

ดร. ศศิเพ็ญ ภูพานิช

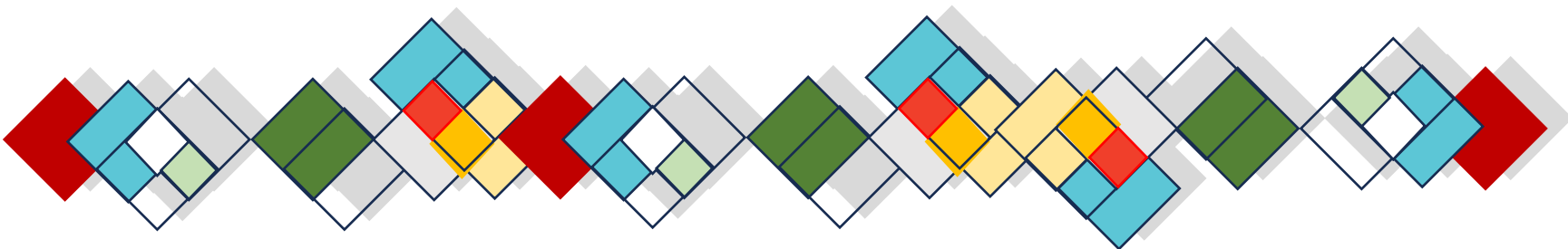
หัวข้อ

- แนวคิดเบื้องต้น
- ปัญหาเศรษฐกิจพื้นฐาน
- เศรษฐศาสตร์สองกระแส

เศรษฐศาสตร์ คือ ...

- วิชาที่ศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์ในกิจกรรมเฉพาะด้าน ได้แก่ การผลิต การแลกเปลี่ยน การบริโภค เพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์
- พัฒนาการของคำจำกัดความและจุดเน้นเรื่อง "ความมั่งคั่ง" "สวัสดิการ" และ "ความขาดแคลนของทรัพยากร"

- **ความหายาก (Scarcity)**

เกิดขึ้นเมื่อความต้องการของสังคมมีมากกว่าความสามารถของระบบเศรษฐกิจที่จะตอบสนอง

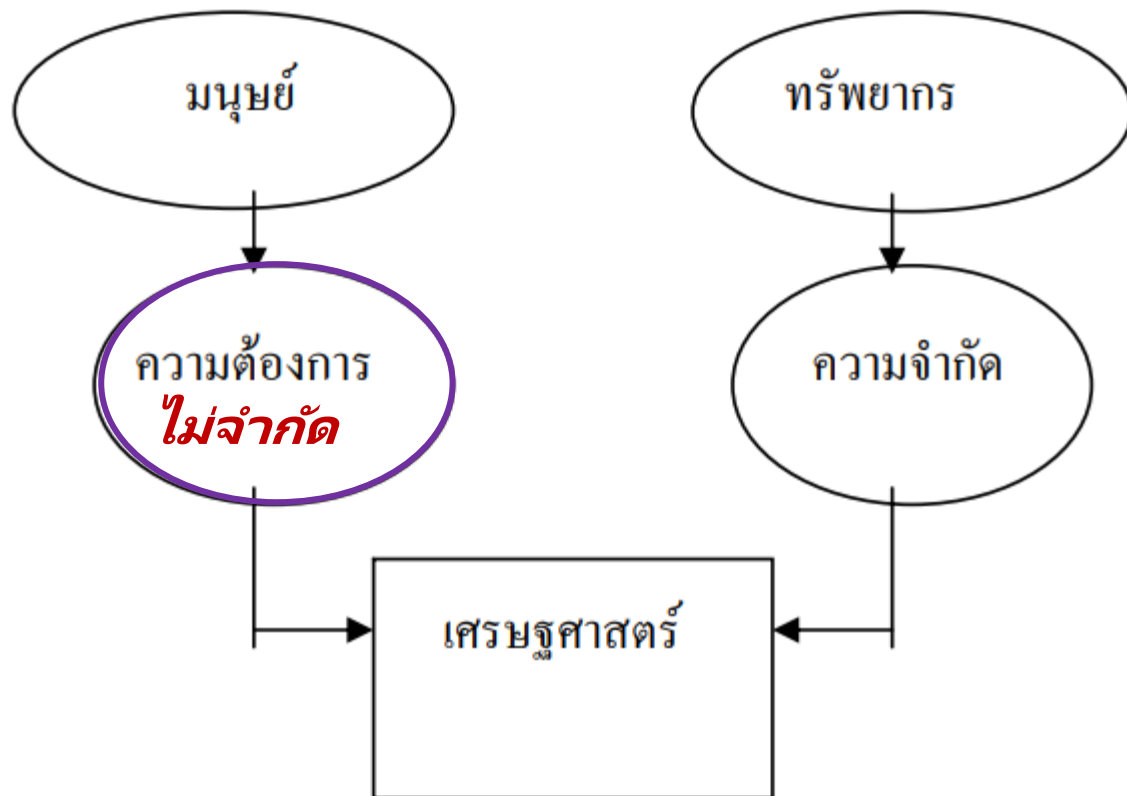
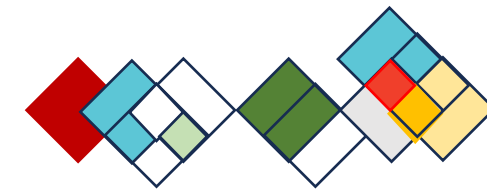
- **การเลือก (Choice)**

ภายใต้ทรัพยากรที่มีจำกัด บุคคล หน่วยธุรกิจ ภาครัฐ ต้องเลือกระหว่างทางเลือกต่างๆ เช่น บุคคลเลือกระหว่างการบริโภคกับการออม ธุรกิจเลือกซื้อวัตถุดิบจากแหล่งผลิตที่ใดเพื่อนำมาผลิตและขาย รัฐบาลเลือกใช้งบประมาณในโครงการประชานิยมหรือลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน

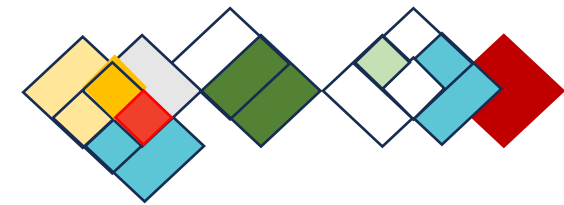
- **ค่าเสียโอกาส (Opportunity cost)**

มูลค่าผลตอบแทนที่ "สูงที่สุด" ที่สูญหายไป จากการเลือกทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต้นทุนค่าเสียโอกาสเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ "ไม่เท่ากับ" ต้นทุนทางบัญชี เนื่องจากต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์นับรวมต้นทุนค่าเสียโอกาสด้วย ในขณะที่ต้นทุนทางบัญชีไม่นับรวมต้นทุนค่าเสียโอกาสเข้าไปด้วย

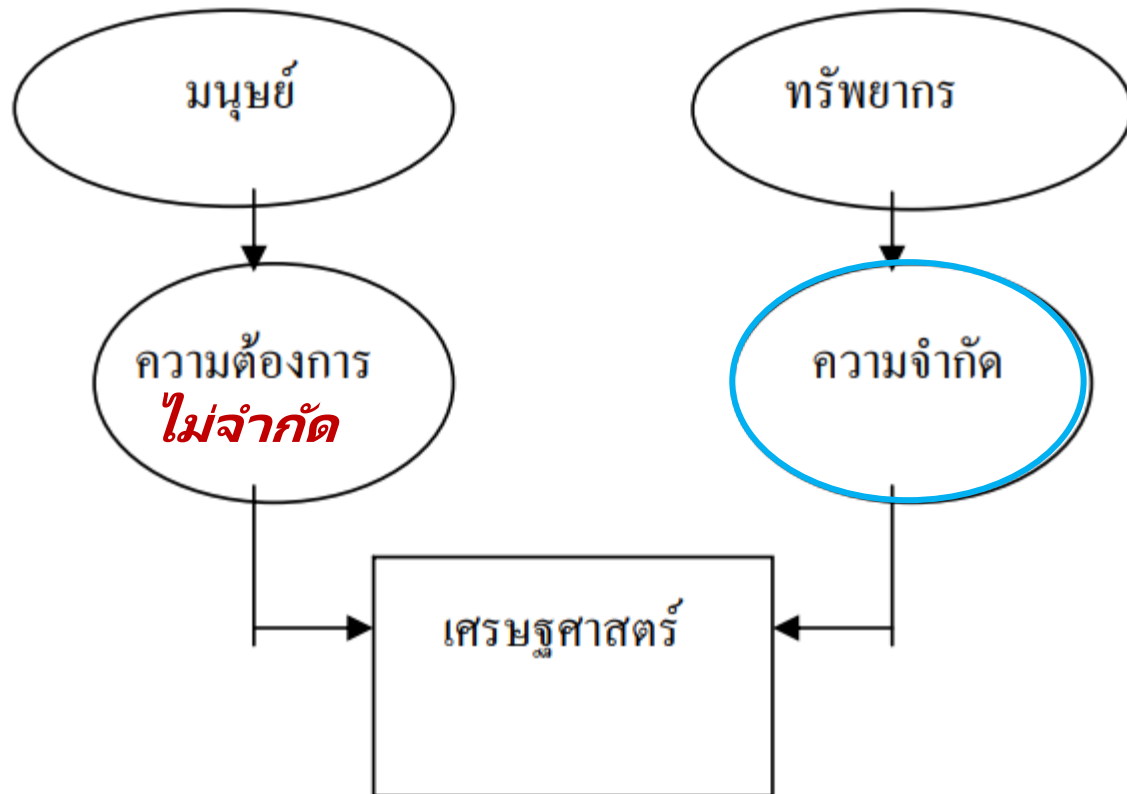
ปัจจัยที่ก่อให้เกิดวิชาเศรษฐศาสตร์

- ความต้องการในเชิงวัตถุของมนุษย์ (สินค้าและบริการ) มีอยู่อย่างไม่จำกัด
วิธีการทำสินค้าและบริการ เรียกว่า "การผลิต" (production)
วิธีการใช้สินค้าและบริการเพื่อบำบัดความต้องการ เรียกว่า "การบริโภค" (consumption)
- ความต้องการที่ผู้บริโภคมีต่อสินค้า/บริการ ชนิดหนึ่งในช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่ง ณ ระดับราคาต่างๆ เรียกว่า **"อุปสงค์" Demand**
- อุปสงค์ ประกอบไปด้วย ความต้องการที่จะซื้อ และ ความสามารถที่จะซื้อ

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดวิชาเศรษฐศาสตร์

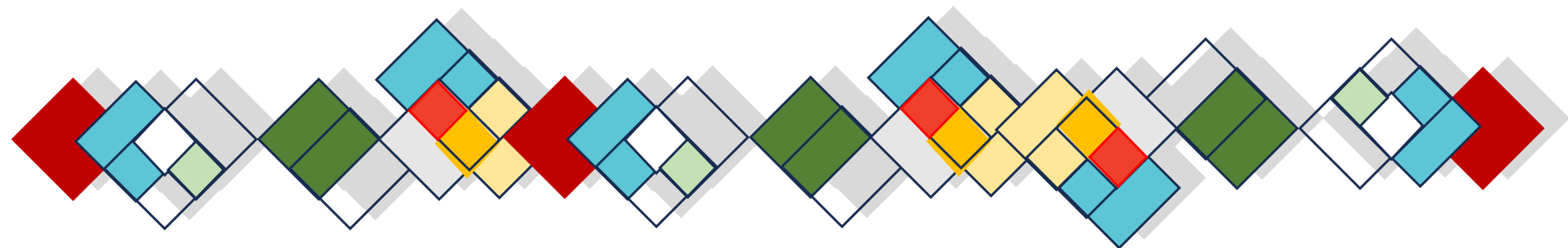
- ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ (Economic resources) มีอยู่อย่างจำกัดหรือหายาก

ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ หมายถึง ทรัพยากรทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรที่เป็นทุน ทรัพยากรทางเศรษฐกิจถูกใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ เรียกว่า **“ปัจจัยการผลิต” (Factors of production)** แบ่งออกเป็น ที่ดิน ทุน แรงงาน และความสามารถในการประกอบการ

- ปริมาณสินค้า/บริการ ชนิดหนึ่งๆ ที่ผู้ผลิตต้องการผลิตออกขายในช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่ง ณ ระดับราคาต่างๆ เรียกว่า **“อุปทาน” (Supply)**

ปัจจัยการผลิต

- ที่ดิน (Land) ในทางเศรษฐศาสตร์หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติทั้งหลายที่นำมาใช้ในกระบวนการในผลิต อาทิ ที่ดินที่ใช้ในการทำประโยชน์ ป่าไม้ สินแร่ บ่อน้ำมันและทรัพยากรทางน้ำ
- ทูน (Capital) ได้แก่ สินค้ำทุนหรือสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งหลายที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการผลิตต่อไป เช่น เครื่องมือ เครื่องจักร โรงงาน โกดังเก็บของ อุปกรณ์ในการขนส่ง และเงินลงทุน แต่ไม่รวมเงินตรา
- แรงงาน (Labour) หมายถึง แรงกายและความสามารถ/ทักษะเพื่อใช้ในการผลิตสินค้ำและบริการ

ความสามารถในการประกอบการ (Entrepreneurship)

- ผู้ประกอบการในฐานะเป็นผู้ริเริ่มในการผสมผสานทรัพยากรต่างๆ ซึ่งได้แก่ ที่ดิน ทุน และแรงงานในการผลิตสินค้าและบริการ
- ผู้ประกอบการในฐานะเป็นผู้ทำหน้าที่ในการตัดสินใจวางนโยบายหลักของธุรกิจ
- ผู้ประกอบการในฐานะเป็นผู้ที่ใช้ประโยชน์จากสิ่งๆ ที่คิดค้นใหม่ (Innovator) ใหม่ๆ สร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ เทคนิคในการผลิตใหม่ หรือรูปแบบใหม่ในการจัดการองค์กร
- ผู้ประกอบการในฐานะผู้แบกภาระความเสี่ยง (Risk bearer)

เศรษฐศาสตร์จุลภาค VS เศรษฐศาสตร์มหภาค

เศรษฐศาสตร์จุลภาค (Microeconomics)

ศึกษาพฤติกรรมเชิงเศรษฐกิจที่
เกี่ยวข้องกับหน่วยเศรษฐกิจหน่วยย่อยในระดับ
บุคคล ครัวเรือน ธุรกิจ หรือในระดับอุตสาหกรรม
เช่น ครัวเรือนใช้จ่ายรายได้ของตนไปเพื่อให้ได้รับ
ความพอใจจากการซื้อสินค้าและบริการ ธุรกิจ
ตัดสินใจกำหนดปริมาณการผลิตและตั้งราคาขาย
เพื่อให้ได้รับกำไรมากที่สุด

เศรษฐศาสตร์มหภาค (Macroeconomics)

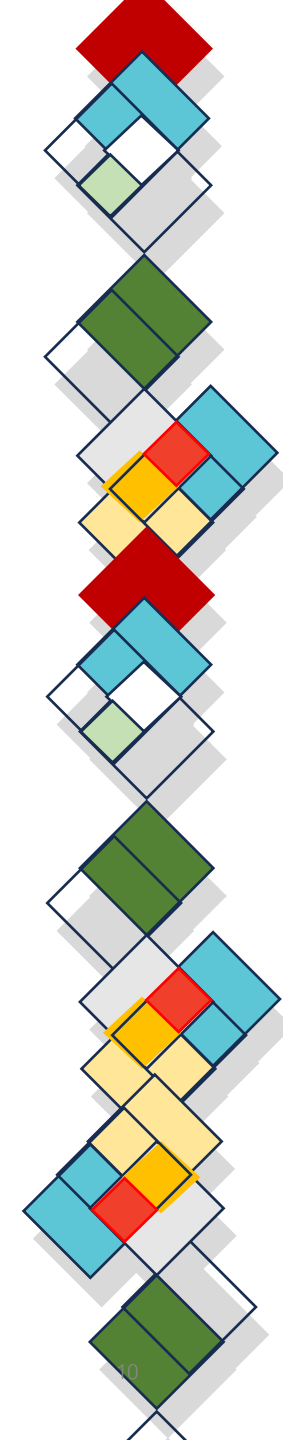
ศึกษาพฤติกรรมของระบบเศรษฐกิจทั้งระบบ
เช่น การศึกษาเรื่องผลผลิตรวม รายได้
ประชาชาติ การจ้างงาน การค้าระหว่าง
ประเทศ

หัวข้อ

- แนวคิดเบื้องต้น

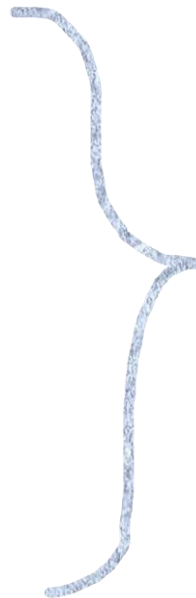
◦ ปัญหาเศรษฐกิจพื้นฐาน

- เศรษฐศาสตร์สองกระแส

ปัญหาเศรษฐกิจขั้นพื้นฐาน ...

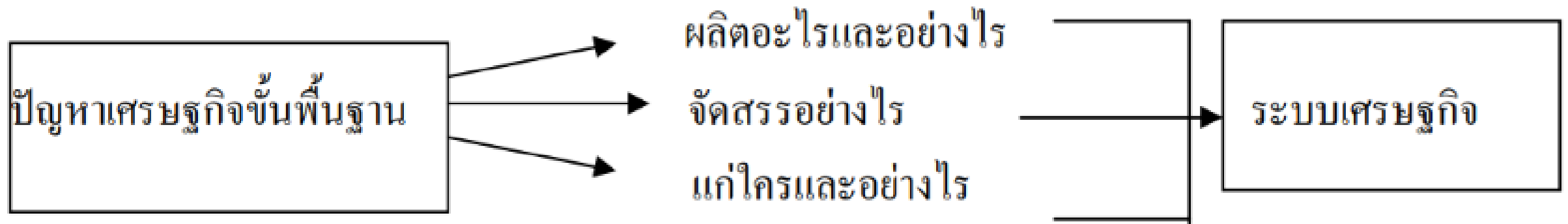
- จะผลิตอะไร (What?)
- จะผลิตอย่างไร (How?)
- จะผลิตเท่าไร (How much?)
- จะผลิตเพื่อใคร (For whom?)

การจัดสรรทรัพยากร
(Resource allocation)

การกระจายผลผลิต/รายได้
(Distribution of output/income)

ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจกับระบบเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจที่แตกต่างกันเป็นระบบต่างๆ เป็นผลของส่วนผสมที่มากน้อยต่างกันไป

ของบทบาทภาครัฐและภาคเอกชน

ระบบเศรษฐกิจตลาดเสรี
(Free market economy)

ระบบเศรษฐกิจบังคับ
(Command economy)

ระบบเศรษฐกิจแบบผสม
(Mixed economy)

โดยอาจจำแนกระบบเศรษฐกิจจากเกณฑ์..

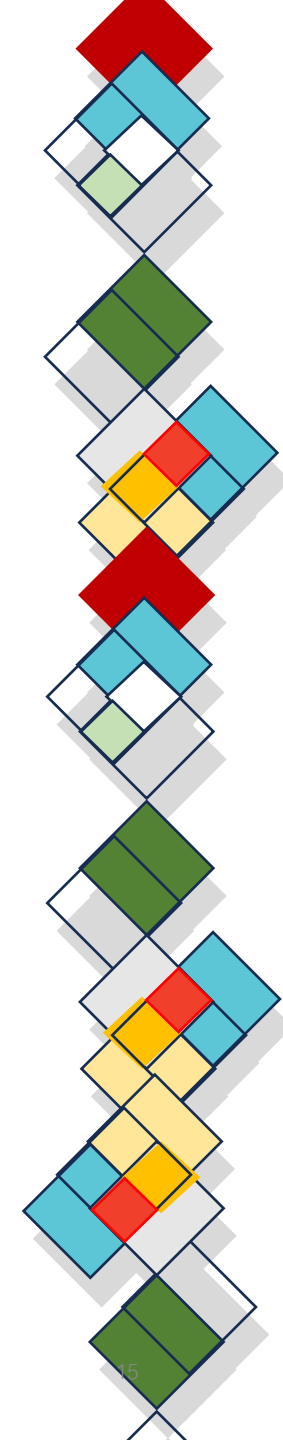
- กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเป็นของส่วนบุคคลหรือส่วนรวม
- การตัดสินใจปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจเป็นของส่วนบุคคลหรือส่วนรวม
- การจัดสรรทรัพยากรและผลผลิตผ่านการบังคับหรือไม่

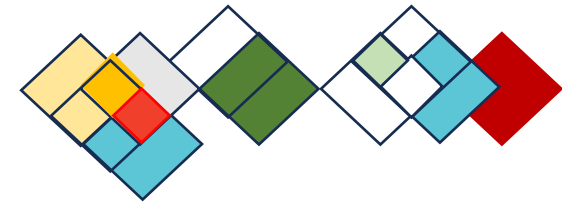

ลักษณะ	ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม	ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม
1. กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน	เอกชนมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเกือบทั้งหมด	เอกชนไม่มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน
2. การแข่งขัน	มีการแข่งขันกันอย่างเสรี	ไม่มี/ไม่สนับสนุนให้มีการแข่งขัน
3. กลไกในการทำงาน	ใช้กลไกของราคาตามระบบตลาด	ใช้การวางแผนการส่วนกลาง
4. บทบาทของรัฐ	ไม่มีบทบาทหรือมีน้อยมาก	รัฐมีบทบาทในการผลิตและการบริโภคทั้งหมด

หัวข้อ

- แนวคิดเบื้องต้น
- ปัญหาเศรษฐกิจพื้นฐาน
- เศรษฐศาสตร์สองกระแส

เศรษฐศาสตร์สองกระแส ...

- เศรษฐศาสตร์กระแสหลัก (Mainstream Economics)

ฐานคิดในกระแสหลักอ้างอิงจากวิทยาศาสตร์ดั้งเดิม ให้ความสำคัญเชิงวัตถุนิยม
ความเห็นเชิงวิเคราะห์ เน้นเชิงปริมาณ คิดเชิงเส้นตรง

- เศรษฐศาสตร์กระแสทางเลือก (Alternative Economics)

ใช้วิธีคิดเชิงคุณภาพ เน้นเครือข่าย มุ่งประสานความร่วมมือและการปฏิบัติร่วมกัน
ด้วยความเห็นพ้องต้องกัน

เศรษฐศาสตร์กระแสหลัก

ลักษณะสำคัญ

- มนุษย์เศรษฐกิจเป็นมนุษย์ที่มีเหตุผล ดังนั้นจะตัดสินใจเลือกวิธีการที่ดีที่สุดให้ได้มาซึ่งเป้าหมายที่มากที่สุด
- ระบบตลาดและกลไกราคา เป็นกลไกสำคัญในการจัดสรรทรัพยากรและการกระจายผลผลิต
- บทบาทของภาครัฐมีจำกัด
- การค้าเสรีและการแข่งขันอย่างเต็มที่ เป็นสิ่งที่พึงสนับสนุนให้เกิด

เป้าหมาย

- การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ
- การมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ
- การจ้างงานเต็มที่
- การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม
- การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสภาพแวดล้อม

เศรษฐศาสตร์กระแสหลัก

สำนักคลาสสิก

- เดิมแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์แฝงอยู่ในหลักปรัชญา ซึ่งต่อมากลายเป็นเศรษฐศาสตร์การเมือง
- นักเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญในสำนักคลาสสิก ได้แก่ **อดัม สมิท (Adam Smith)** แต่งหนังสือเรื่อง An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations (1776) โรเบิร์ต มัลทัส (Robert Malthus) เดวิด ริคาร์โด (David Ricardo) จอห์น สจ๊วต มิลล์ (John Stuart Mill) ซึ่งล้วนอยู่ในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 ถึงศตวรรษที่ 19
- เชื่อในระบบเศรษฐกิจแบบเสรี (**Laissez-faire**) ปล่อยให้เอกชนดำเนินงานกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยอิสระ รัฐบาลไม่ควรเข้าแทรกแซง

เศรษฐศาสตร์กระแสหลัก

สำนักนีโอคลาสสิก

- สนับสนุนแนวความคิดของระบบเศรษฐกิจแบบเสรีเช่นเดียวกับของสำนักคลาสสิก และเน้นให้เห็นว่าเนื่องจากทรัพยากรมีจำนวนจำกัด (Scarcity) จึงต้องใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุด
- นักเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญ เช่น อัลเฟรด มาร์แชล (**Alfred Marshall**) ลีออน วอลราส (Leon Walrus) วิลเฟรโด พาเรโต (Vilfredo Pareto)

เศรษฐศาสตร์กระแสหลัก

สำนักเคนส์เซียน

- ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ในช่วงทศวรรษที่ 1930 ทำให้เกิดคำถามต่อแนวคิดเศรษฐศาสตร์แบบเดิม
- นักเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญ คือ จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (**John Maynard Keynes**) เป็นผู้พัฒนาทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มหภาค แต่งหนังสือเรื่อง The General Theory of Employment, Interest and Money (1936)
- เคนส์อธิบายภาวะเศรษฐกิจตกต่ำและภาวะการว่างงานที่สูง พร้อมกับเสนอวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้นโยบายการเงินและการคลัง โดยรัฐบาลควรเป็นอภิมหาโกลีที่เข้ามาจัดการกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและมีบทบาทช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจให้เติบโต

เศรษฐกิจศาสตร์กระแสทางเลือก

- ลักษณะสำคัญ คือ มีการขยายมุมมองทางเศรษฐกิจศาสตร์อย่างเป็นองค์รวมมากขึ้น เช่น คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน เศรษฐศาสตร์กระแสนี้สามารถเดินร่วมกับกระแสหลักได้ ด้วยการช่วยเติมเต็มข้อบกพร่องบางประการจากกระแสหลัก

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency economy)

- เป็นแนวคิดทางเลือกเพื่อจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในประเทศกำลังพัฒนา
- การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรม ประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำ

เศรษฐศาสตร์กระแสทางเลือก

แนวคิดแนวพุทธ (Buddhist economics)

- อี.เอฟ. ชูมัคเกอร์ (G.F.Schumacher) นำหลักคำสอนศาสนาพุทธมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจที่ทำให้มนุษย์มีความสุขด้านจิตใจ เน้นความเพียงพอในการบริโภคไม่จำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายเป็นความมั่งคั่ง ซึ่งเป็นความสุขด้านวัตถุ จะทำให้สังคมมีโอกาสพัฒนายั่งยืนได้มากกว่า

เศรษฐศาสตร์กระแสทางเลือก

เศรษฐศาสตร์อิสลาม (Islamic economics)

- การผูกมัดบริบททางเศรษฐศาสตร์กับบริบททางจริยธรรม สนองความต้องการอย่างพอประมาณ โดยระบบซากาต (Zakat) คำนึงถึงสวัสดิการสังคม สร้างความเป็นธรรม ขจัดความเอารัดเอาเปรียบและคดโกง ส่งเสริมการแสวงหาปัจจัยยังชีพด้วยความรับผิดชอบต่อการสร้างคุณประโยชน์รอบด้านควบคู่กับการชำระจิตใจของมนุษย์จากความโลภและความตระหนี่ เช่น การงดดอกเบี้ย เป็นต้น

เศรษฐศาสตร์สถาบัน (Institutional economics)

- สถาบัน เช่น รัฐธรรมนูญ พรรคการเมือง ขนบธรรมเนียมประเพณี แนวปฏิบัติต่างๆ มีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ กระทบต่อการทำงานของตลาด และเชื่อมโยงโดยตรงกับระบบกรรมสิทธิ์และระบบต้นทุนธุรกรรม

เศรษฐศาสตร์กระแสทางเลือก

เศรษฐศาสตร์เชิงพฤติกรรม (Behavioural economics)

- นำเอาจิตวิทยามาผสมผสานร่วมกับเศรษฐศาสตร์เพื่ออธิบายพฤติกรรมมนุษย์ โดยการเอาจิตวิทยาเข้ามาร่วมด้วยแปลว่าอารมณ์และความรู้สึกมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้มนุษย์ตัดสินใจหรือมีพฤติกรรมบางอย่างที่ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แบบดั้งเดิมไม่สามารถอธิบายได้ เนื่องจากทฤษฎีดั้งเดิมเหล่านั้นมักจะอยู่ภายใต้สมมติฐานว่ามนุษย์มีเหตุผล (rationality) และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว (self interest)
- นักเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญ คือ แดเนียล คานห์มาน (Daniel Kahneman) ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม ร่วมกับเอมอส ทเวอร์สกี (Amos Tversky) , ริชาร์ด ธาเลอร์ (Richard Thaler)

ทบทวน

- อธิบายความหมายและประเด็นสำคัญทาง "เศรษฐศาสตร์"
- ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง
- เศรษฐศาสตร์กระแสหลักต่างกับเศรษฐศาสตร์ทางเลือกอย่างไร
- แนวคิดสำคัญของเศรษฐศาสตร์กระแสหลักมีอะไรบ้าง